

“En, hoe was het op school vandaag?” Het beeld van de Eerste Wereldoorlog in schoolboeken

Niemand kan nog de straat oplopen zonder ergens de symbolische datum '14-'18 op te merken. Ook het onderwijs zet de Eerste Wereldoorlog, zeker nu het zijn honderdste verjaardag viert, in om jongeren een grote mate van moraliteit bij te brengen. De herinnering aan de 'Grote Oorlog' laat de scholieren bewust nadenken over hun eigen houding ten opzichte van andere in de huidige samenleving. Onderwerpen als respect, mensenrechten en discriminatie staan centraal in de herinneringseducatie.

Maar hoe gingen de onderwijsinstellingen tijdens het interbellum om met het zopas verteerde oorlogsgebeuren? En welke invloed had de uitbraak van de Tweede Wereldoorlog hierin? In deze masterproef werd op basis van bronnenonderzoek bestudeerd op welke verschillende manieren de Eerste Wereldoorlog gepresenteerd werd in de Nederlandstalige geschiedenis-handboeken aan de leerlingen van het basisonderwijs. Dit voor enerzijds het interbellum en anderzijds de jaren '50 en '60.

Hoe het onderwijsnet omging met de Grote Oorlog

Al snel na de Eerste Wereldoorlog besliste de overheid dat deze catastrofale ramp moest opgenomen worden in het geschiedenisonderwijs. In theorie diende de herdenking aan de oorlog om vaderlandslievende sentimenten bij de studenten op te roepen. Wanneer de geschiedenis zich in 1940 herhaalde, trachtte men het geschiedenisonderwijs een nieuwe, minder patriottische invulling te geven. De maatschappelijke relevantie van het onderwerp moest mee een rol spelen.

In deze studie werd echter niet enkel gekeken naar wat de opvoedkundige instanties dachten over herinneringseducatie. Door het bestuderen van de schoolboeken werd duidelijk hoe de ideeën in de praktijk werden omgezet. Iets wat niet altijd even zedig gebeurde.

De Eerste Wereldoorlog en zijn erfenis

Door het gebruik van enkele frappante inhoudelijke en linguïstische methodes, werd het beeld van de Eerste Wereldoorlog ingezet om de eenheid en patriottische verbondenheid van de Belgische voorouders te proclameren. Zonder schroom werd in de handboeken een geromantiseerd verhaal verteld van Belgische helden die het moesten opnemen tegen de Duitse 'barbaren'. Het ultieme doel? Het burgerschapsgevoel van de jeugdige studenten aanwakkeren en versterken.

Triomf en heroïsme stonden centraal. Termen als 'strijden', 'offeren' en 'herstel' werden overdadig neergepend. Beelden van verheerlijking en vooruitgang aan Belgische zijde doorspekten de schoolboeken, terwijl de vijand afgeschilderd werd als een uniforme troep monsters. Hoewel de oorlog werd betreurd, werd het eveneens als een noodzakelijk kwaad voorgesteld. Hoe anders hadden de dappere Belgen de vrede en democratie, die de Duitsers met hun inval hadden geschonden, kunnen herstellen? Het discours van de leerboeken werd gedomineerd door een optimistische verhaal van het land dat gered was.

Het noodlot slaat toe

De uitbraak van de Tweede Wereldoorlog deed de onderwijsinstanties echter beseffen dat de nood aan verandering noodzakelijk was. Het glorieuze beeld van moed en zelfopoffering voor het welzijn van het vaderland ging in tegen een nieuwe periode van destructie en rampspoed.

Langzaam maar zeker veranderde de manier waarop de Eerste Wereldoorlog werd voorgesteld. Vele handboekenauteurs hielden vast aan het nationalistische discours dat tijdens het interbellum domineerde. De moedigste onder hen waren echter bereid het beeld van de Grote Oorlog aan te passen. Het concept 'nationalisme' had een bittere bijklank gekregen. Men was tot het besef gekomen dat het verkondigde moraal van burgerschap niet leidde tot vrede, maar juist tot meer conflicten. Eenheid werd in de schoolboeken nog wel centraal gesteld, maar deze keer op een mondiaal niveau. Een verzoening van alle volkeren, hier moest de toekomstige generatie naar streven. Als gevolg hiervan veranderde de doelstelling van het vak geschiedenis. De leerlingen kregen niet enkel de taak het glorieuze verleden indachtig te houden, maar ook en vooral het leed en het verdriet dat de oorlog had voortgebracht. Enkel door deze bewustwording kon een nieuwe oorlog vermeden worden. Iets waar het onderwijs tijdens het interbellum niet in geslaagd was.

Aan ons nu om eens werkelijk uit de fouten van het verleden te leren en de herinneringseducatie op een correcte manier toe te passen.

Freya De Coster